

ile możliwości szkodliwym jego skutkom, powszechne w tej mierze i szczególne niektóre w zbiorze ustaw określiło przepisy.

Powszechne są takowe: iż ile możliwości trzeba się wystrzegać nietylko pieniactwa, ale nawet stawania u sądu; a to dla nieuchronnych wydatków, a nie pewnego zysku; iż prawowanie odrywa od innych istotniejszych i zyskowniejszych częstokroć obowiązków; iż miesza i umarza spokojność, nayszacowniejsze dzierżenie nasze; iż podstępny, zwaśnienia, nieprzyjaźni, skutkami pieniactwa będąc, upodlaia człowieka; a przeto każdy obywatel usiłować i wszelkiego starania dokładać ma na to, iżby nietylko sam się od prawowania uchronił i ustrzegł, ale iżby innych wiodł do zgody, wdrażając w ich serca i umysły miłość pokoju i zgody.

Szczególne dla sędziów prawidła nietylko są, gdy im sędzić przychodzi, ale mają je opisane przed czasem sądenia, zastanawiają się zaś nad uważaniem powierzchowności tych osób, które u sądu stawac mają; równie obżałujących iako i obżałowanych. Pięciorakie są takowe prawidła i każde z nich ma swoje szczególne nazwisko: Kutym, Setym, Kitym, Ultym, Motym.

Kutym (uwaga słow.) Nim sędzia sprawę rozpocznie ku osądzeniu oney, ma mieć iak naysilniejszą bacność na to: iaki jest sposób mowienia prawujących się, iakie szczególne i powszechne wyrazy; czy nie zacinają się w mowie, czy krotkie, czy przewlokłe ich mowienie.

Setym (uwaga twarzy.) Ma mieć na to pilne oko i wpatrywać się w prawujących (tak jednak, iżby nie postrzegli) iakie są czy stałe, czy zmienne wzruszenia ich twarzy: czy dobrowolne, czy wymuszone? a w takim uważaniu na usta mieć naysilniejszą bacność.